

מסביב למיכון

וביקורת החלב הקליפורנית משמשת במקרה זה אינדיקאטור מצויין לטיב העובד. את אחזקת הציוד הישור המשתלמים שלנו לאחזקת ציוד במעבדה מדעית או בבית-חולים: ניקוי וטיפול למופת, המבוצעים בדיוקנות וביסודיות אחרי כל הליכה וחליבה בהתאם לדרישות הגבוהות מאוד של שלטונות הבריאות ושל המחלבות המקבלות את החלב מהמשק.

טיב האחזקה של ציוד החליבה, אף הוא תורם לשמירת בריאות העיניים. משתמע מדו"ח החברים שחזרו מקליפורניה שלפנינו עוד דרך ארוכה מאוד אם נרצה להגיע לסטנדרט הנדרש שם. נדמה לי שבשני השטחים הנ"ל — שיטתיות החליבה ואופן אחזקת ציוד החליבה — יש לנו ללמוד מקליפורניה יותר מאשר בכל שטח מקצועי אחר. נראה לי שהקליפורנאים השכילו יותר מאיתנו לבצע את הדברים האלמנטאריים במל-חמתם במאסטיטיס ולסמוך הרבה פחות מאיתנו על "תרופות-פלא", אשר לעתים כה קרובות באות אצלנו במקום ההקפדה על הדברים האל-מנטאריים.

ביקורו של ד"ר ויטלסטון מניו-זילנד

בחוורש דצמבר בא לביקור קצור ד"ר וואלטר ג. ויטלסטון מאוניברסיטת רואקורה שבניו-זילנד. ד"ר ויטלסטון הוא אחד המומחים הגדולים בעור לם בשטח החליבה. בעת סיורנו המשותף במשך יומיים ניצלתי את ההזדמנות לשוחח עם האורח הנכבד על כמה מהבעיות המטרידות אותנו. כידוע מתנהל בין אנשי המקצוע וויכוח על צורת בטנות החליבה; יש הממליצים על בטנה "צרה" ויש המעדיפים בטנה "בינונית". שאלה זו התעוררה אצלנו בזמן האחרון בעקב המלצותיו של הפרופסור שאלם, פירסומים שונים בספרות המקצועית, ובעקבות סיור הבוקרים בקליפורניה. פרופסור שאלם הינו קיצוני בהמלצתו לגבי השימוש בבטנה צרה; לפי טענתו, בטנה זו מגרה את הפטמה פחות מהבטנה הבינונית המקור בלת אצלנו. יחד עם זה יש לציין שבארה"ב אין אחדות-דעות בענין זה; כך, למשל, נקבע

על החליבה בקליפורניה

חברינו הבוקרים, שחזרו מהשתלמותם בקלי-פורניה, סיפרו בהזדמנויות שונות, בכינוסים ובשיחות פרטיות על התרשמותם ועל לימודיהם בסיור הזה. כולנו שמענו את דבריהם בענין רב. אולם לאחדים מבינינו יש גם שטח התעניינות מיוחד, עליו הוא רוצה לקבל "את כל האינפור-מציה". טבעי הדבר שאני כשלעצמי התענ-יינתי במיוחד בעניני החליבה, בציוד ובאחזקתו, במלחמת בוקרי קליפורניה במאסטיטיס וכו'.

כל החברים, איתם הספקתי לשוחח הדגישו את התרשמותם המיוחדת משני דברים, האחד — השיטתיות בביצוע החליבה והשני — האחזקה והטיפול המעולה בציוד.

שיטתיות החליבה אינה מתבטאת דווקא בשיטת חליבה מסוימת ואחידה בכל המשקים, אלא בביצוע האחיד בתוך אותו משק, וזה מתבטא בתאימה מקסימאלית בין החולבים בביצוע פעור לות החליבה ובאחידות מאקסימאלית של פעולות חולב מסויים בכל חליבה וחליבה. כפי שאמר אחד המשתלמים: "חולבים כמו שעון", וכל פעולה בתהליך החליבה מבוצעת בדיוק רב.

יתר על כן, בקליפורניה נוהגים לרתק קבוצת פרות מסויימת לחולב קבוע, במילים אחרות: אין "החלפת ידיים" בחליבה; אותו האיש חולב את אותן הפרות בוקר וערב, פרט ליום חופש אחד בשבוע, כשמחליף קבוע מבצע את 2 החלי-בות. אירגון עבודה כזה מטיל אחריות רבה על כל עובד לגבי קבוצת פרות מסויימת וזה מאפשר ביקורת על טיב עבודתו של כל חולב.

"ביקורת חלב קליפורנית" (CMT) נהוגה בעדרים אלה באופן קבוע ולמועדים מזומנים, ביקורת זו מגלה את השוני בין חולב לחולב; כשכל יתר התנאים (הזנה, שיכון וכו') של העדר שווים לגבי קבוצות הפרות, הופכת ביקורת "החלב" לביקורת "החולב" ובתוצאותיה תלוי שכר-העבודה של העובד, ובמקרים של תוצאות גרועות מאוד — אף יפוטל העובד.

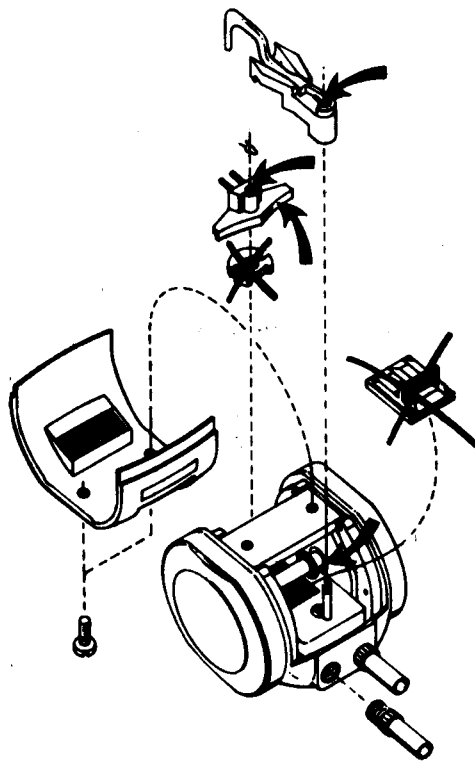
אין לי כל ספק שריתוק קבוצת פרות לחולב קבוע תורם רבות לשמירה על בריאות העיניים

והשפעתם על החליבה והעטינים בתנאינו. ד"ר ויטלסטון הבטיח את עזרתו בביצוע הניסוי לכשיתעוררו בעיות כל שהן.

ענין מיוחד מצא ד"ר ויטלסטון במערך החליבה „המודרני“ של משק החלב המושבי, מערך שאינו מקובל בעולם הרחב בעדרים קטנים יחסית; הכוונה היא לביתן החליבה המושבי החד-צדדי, מערכת צנצנות חליבה קבועה, וטנק וואקום לאגירת החלב ולהובלתו למחלבה המר-כזית בכפר. ד"ר ויטלסטון התרשם במיוחד מפשטותו ויעילותו של מערך זה.

הטיפול במפעם ההיידרופאלז

הולך ומתרבה בשנה האחרונה ציוד ההייד-רופאלז. כרגיל עם ציוד חדש, לומדים את הטיפול הנכון רק תוך כדי הפעלתו במשקים רבים ובתנאים שונים.

החיצים מציינים את מקומות השימון; הסימן $\times$ מסמן את המקומות האסורים לשימון.

באחד הפרסומים מאוניברסיטת קורנל שאין הוכחה לכך שצורת הבטנה משפיעה על בריאות העטין.

ד"ר ויטלסטון סיפר שלפי נסיונותיו אין לראות בבטנה הצרה את הטובה ביותר, ודווקא הבטנה הבינונית בעלת הפתח העליון הרחב יחסית — היא הרצויה ביותר. לדעתו מונעת הבטנה הצרה זרימת חלב חופשית מהפטמה („אלא כשהפטמה היא דקה במיוחד, דבר שאינו שכיח בפרה הישראלית באופן כללי“) וגורמת אף לגירוי חזק יותר בגלל חיכוך מוגבר של דפנות הפטמה בסוף החליבה. החליבה איטית יותר בבטנה הצרה מאשר בבטנה הבינונית.

בעייה נוספת, שביררתי עם האורח, נוגעת בנפח הקומץ. כידוע מייצרות כמה חברות אמרי-קאניות עכשיו קמצים גדולים מאוד בנפח שמעל 400 סמ"ק, לעומת הנפח שברוב המכונות אצלנו של 50 עד 60 סמ"ק. תכלית הגדלת הקומץ היא למנוע „שטיפת הפטמות“ בחלב חוזר בתוך הגר-ביעים. הוזכר גם הנימוק שקומץ מוגדל מרחיק את החלב מהר יותר מהעטין.

ד"ר ויטלסטון הסביר שאין שום קשר בין נפח הקומץ לבין מהירות הרחקת החלב, אך נכון הוא שהקומץ המוגדל מונע שטיפת הפטמות. אגב — ימים אחדים לפני ביקורו של ד"ר ויטל-סטון ערכנו השוואת מערכת החליבה המקובלת אצלנו של אלפא-לאוואל עם מערכת החליבה מתוצרת בל-מר האמריקנית (שהפרופסור שאלם המליץ עליה). מערכת זו מורכבת מקומץ גדול (420 סמ"ק) ובטנות צרות; כן בדקנו את מהירות החליבה במערכת עם קומץ אלפא-לאוואל וגביעים ובטנות מתוצרת בל-מר, וכן מהירות החליבה במערכת בל-מר עם גביעים ובטנות תוצרת אלפא-לאוואל; טרם סיכמתי את תוצאות הניסוי, אך הספקתי לעבור על סיכום ראשון עם ד"ר ויטלסטון. שתי הנקודות שהזכרתי לעיל — חליבה איטית יותר בבטנה הצרה וחוסר זירוז הזרימה בקומץ הגדול — בלטו בתוצאות התצ-פיות שערכנו, ובעוד אני מופתע מכך, אמר לי ד"ר ויטלסטון שזה מתאים לתוצאות נסיונותיו. בכוונתי לערוך ניסוי ציוד יסודי וממושך יותר לשם בדיקת בטנות צרות וקומץ גדול

אחרי כל ניקוי יש לשמן בזהירות את 2 קצוות הציר המרכזי, בין הדיסקיות ודפנות הגוף, בטיפונת שמן של מכוונת תפירה; עודף שמן יזיק לפעולת המפעם! כן צריך לשמן בזהירות ובטיפונת הנ"ל את ציר השסתום המחליק המחזיר ואת ציר הזרוע-המחזירה של מנגנון ההחזרה (ראה תמונה).

תדירות הטיפול הנ"ל תלויה במידה רבה בתנאי המשק. באיזור בו מרובה יותר האבק ובמכון בו מוגש מזון מרוכז בשעת החליבה, יש לנקות את המפעמים לעתים קרובות יותר. בדרך כלל יש צורך בניקוי חד-חדשי של מיכסה המפעם עם פתחי האויר, או ספוגי הסניון. את ניקוי פנים המפעם יש לבצע אחת לחודש או אחת לתקופה ארוכה יותר, בהתאם לתנאים המ- קומיים הנזכרים לעיל.

חי הברון

ה.מ.ב.

בקשר למפעם ההיידרופאלו ניתנו תחילה הוראות טיפול שונות. בכמה משקים הונתה שיטת ניקוי המפעם במים או בתמיסת דטרגנט; מתברר עכשיו ששיטה זו פסולה לחלוטין והזר- הרנו ע"י הייצרנים לא להנהיג אותה.

זהו הניקוי הנכון: ניקוי יבש, או ניקוי בבזון או בכוח של חלקי המפעם הפנימיים; ניקוי גוף המפעם מבחוץ — במטלית יבשה או רטובה; ניקוי מכסה המפעם, אחרי הרחקתו מהגוף, בתמיסת ניקוי או במים, ובעזרת מברשת. יש להקפיד במיוחד על ניקוי יעיל של פתחי האויר שבמכסה. בדגמים הראשונים של המיכ- סים מורכבים שני ספוגים-מסננים, שיש להר- חיקם מהמכסה לשם ניקוי, לרחוץ היטב בתמי- סת ניקוי, ואחר כך לשטוף במים נקיים; כן יש להקפיד על כך שספוגים אלה יתייבשו עד לחליבה הבאה.

מכתב למערכת

קראתי בעיון רב תיאורו של זאב שצר (המדריך למכוונת חליבה) ב"משק-הבקר והחלב" מספר 93 על השירות למכוונת-חליבה בשבדיה, כפי שהתרשם בביקורו שם. לפי התיאור, הרי הפעולות הנעשות ע"י השירות הנ"ל הם בחלקם כאלה, המשחררים את בעל-המכון מכל דאגה לאחזקת הציד, אפילו לגבי הטיפולים האלמנטריים ביותר, כגון — רחיצת צינורות החלב מבחוץ, רחיצת קוור-הוואקום ועוד. לעומת-זאת זהות כל יתר הפעולות של השירות השבדי לאלה הנהוגות בשירות למכוונת-החליבה באיזור הגליל-העליון זה שנים רבות. הביקורת נעשת 2-3 פעמים בשנה (מחוץ למקרים דחופים במקרים של תקלות מיוחדות). ברוב הביקורים מתברר שיש צורך בהחלפת שמן, ניקוי פולסאטורים, החלפת אטמים וחלקי גומי שונים שהתבלו. הדברים נראים לכאורה, "פרוואיים" ביותר, אבל הסהם הגורמים לאי-תקינות בפעולת המכונה. כל חלקי החילוף הדרושים אנו מספקים ממחסן איזורי, וגם יחידת-חליבה ניידת מובאת למשק במקרה של צורך בתיקון המשאבה הקיימת. לדעתי, אין זה מסובך לארגן שירות כזה על בסיס איזורי, בהדרכת התאחדות מגדלי-בקר ובעזרתה הפעילה. זה גם לא קשור בהשקעת כספים רבים. טוב שהח' זאב למד את הדברים בשבדיה וזה רק מוכיח ש"אין נביא בעירו".

כפר-בלום, ינואר 1968

* ראה המאמר "בלימת צרת מחלות העטין", "משק הבקר והחלב", חוברת 89, עמ' 35 (המערכת).

מכתב ליעקב עצמון

ראשית — מגיע לך ישר-כוח על הערותיך לממצאיו של בר-ענן. תמיס-דעים אני איתך לחלוטין ובהזדמנות אחת הפגישות שלי עם בר-ענן אמרתי לו שעודף הביטחון, ללא ערעור, בכל הנוגע למסקנות בטיפוח עלול להטעות רבים שמקבלים כל מלה כתובה — כתורה. בנוסף לזה, עלולים גם להגיע לפסילת פרי רבייה שלגבי הערכתם הטיפוחית, רבה השפעתו של בר-ענן. עירערתי פעם על הוצאת הפר "תור" שבעדרנו, המונה 125 פרות, נוכחתי שהבנות האלה הן בין המצטיינות ביותר בתנובת החלב ובתנובת השומן, המתנוודת בין 200 ל-270 ק"ג בתקופת חליבה נורמאלית בהחלט, ובמיוחד חשוב לציין את מבנה הגוף הנחרד שלהן, היחלבותן הטובה מאוד ומזג נוח. לדעתי, הוצאת פר כזה לשחיטה היה מעשה פזיז וללא יישוב-דעת מספיק.

הנני מצרף כאן את רשימת כל בנות "תור", ומן הראוי לפרסמה לידיעת בוקרינו. אלעזר ישראלי

כפר-בלום, ינואר 1968